

8

augustus 2016, een restaurantje in Oristano, Sardinië. Vlak voor ons een groot televisiescherm met onderaan een rolkrant. En dan ineens het onderschrift: 'Marcinelle, 1956'. Vertrouwde foto's van wenende vrouwen, uitgeputte reddingswerkers, rijen en rijen doodskisten. 8 augustus 1956: de grootste mijnramp in de Belgische geschiedenis: 262 doden onder wie 136 Italianen en 95 Belgen. Gaston Durnez, vandaag een bekend journalist en opiniemaker, versloeg in 1956 de mijnramp voor de krant *De Standaard*. Hij verbleef drie weken in de mijnstreek rond Marcinelle en maakte dag na dag een reportage. Hij dook zelf de put in op

zoek naar antwoorden op vele vragen. Hoe kon deze ramp gebeuren? Wie was verantwoordelijk? Hoe zat het met de veiligheidsvoorschriften? Het was de eerste keer dat het brede publiek het harde leven van de mijnwerkers van zo dichtbij kon volgen. Zijn artikelenreeks *Mannen met zwarte gezichten* werd bekroond met de allereerste Vlaamse Persprijs. In 2015 werd de reeks heruitgegeven door Linx+. Jurgen Masure maakte voor *Brood & Rozen* een korte bespreking. Omdat het 60 jaar geleden is, maar vooral omdat de reportages nog niets van hun relevantie zijn verloren: 'Wereldwijd komen nog steeds veel mensen thuis van hun dirty, dangerous & demanding jobs'.

Marcinelle betekende ook het einde van de Italiaanse arbeidsmigratie naar België. In het zog van de Italianen kwamen er Grieken, Spanjaarden en Portugezen en daarna Turken en Marokkanen, op zoek

naar werk en een decenter leven. Maar niet zo lang voor die massale arbeidsmigratie naar België, was er een omgekeerde beweging van Belgen naar het buitenland. Niet alleen naar de buurlanden, maar ook de oceaan over, richting Verenigde Staten en Zuid-Amerika. Vanaf de jaren 1880 migreerden enkele honderden Belgen per jaar naar Argentinië. In 1888 en 1889 werden er dat plots 12.000, een ware migratiekoorts. De oorzaak lag bij de Argentijnse overheid die in die jaren een actieve migratiecampagne voerde. De jonge historica Lien Vloeberghs, wetenschappelijk medewerker in het Red Star Line Museum in Antwerpen, volgde twee journalisten van respectievelijk een katholieke en een socialistische krant die de situatie ter plaatse gingen onderzoeken. Ze reisden in 1889 naar Argentinië en trokken naar de plekken waar de emigranten terecht kwamen. Hun verslag was verre van rooskleurig. Lien Vloeberghs licht in haar bijdrage nog maar een tipje van de sluier: in 2017 brengt het Red Star Line Museum nog veel meer migratieverhalen van Belgen die in Zuid-Amerika hun geluk gingen zoeken.

Neem alle artikels samen die Marc Constandt de laatste jaren publiceerde in *Brood & Rozen*, en je krijgt het perfecte scenario voor een tentoonstelling over de Belgische kust. Duizenden foto's moet hij intussen verzameld hebben, unieke archiefstukken ook. Die collectie neemt hij telkens als vertrekpunt voor zijn vele vragen. Wie ging op vakantie naar de kust? Waar logeerden die kustgangers?

Hoe vulden ze hun dagen? Wie werkte er in de hotels, de winkels, de restaurants? In dit nummer vraagt hij zich af wat de kustgangers aten in hotels en restaurants, en, als ze zelf kookten, waar ze hun inkopen deden. Het zijn visitekaartjes voor diepgaander onderzoek. Misschien komen ze ooit samen in een grote tentoonstelling. Publiek verzekerd.

'Wie kent de schrijfster Janine De Rop', zo begint Herman Balthazar zijn bijdrage. Een overtuigend en ontroerend pleidooi voor een biografie van een bijzonder getalenteerde en intrigerende vrouw. Als schrijfster brak ze echter nooit echt door. Balthazar geeft een aanzet tot verklaring: 'Janine De Rop stapelde in dit literaire wereldje de handicaps op: 'autodidacte, dieprode socialiste, radicale vrijdenkster met toch paradoxale sporen van protestantisme, vrouw, en sinds ze twee jaar was, zwaar getroffen door polio'. Hij grasduint in haar archief en in zijn eigen herinneringen, en drukt de hoop uit dat ook haar blad niet wit en onbeschreven blijft, zoals dat van zovelen die nochtans een plek in ons culturele geheugen verdienen.

En dan is er nog een kort stukje over de *congé payé*. Dat de betaalde vakantie in 1936 of 80 jaar geleden werd ingevoerd, weet namelijk bijna niemand meer. Soms is het goed even stil te staan bij wat evident lijkt.

Paule Verbruggen